

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 129/2010-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 30. marca 2010 predbežne prerokoval sťažnosť spoločnosti P., a. s., B., zastúpenej advokátom Mgr. T. K., Advokátska kancelária T., s. r. o., B., vo veci namietaného porušenia základných práv zaručených čl. 26 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Žiline z 29. apríla 2008 v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 336/2007 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť spoločnosti P., a. s., o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 30. marca 2009 faxom doručená sťažnosť spoločnosti P., a. s., B. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jej slobody prejavu zaručenej čl. 26 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústava a porušenia rovnosti účastníkov konania zaručenej čl. 47 ods. 3 ústavy rozsudkom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) č. k. 5 Co

336/2007-377 z 29. apríla 2008. Podanie sťažovateľa bolo doplnené doručením originálu ústavnému súdu 2. apríla 2009.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ vystupoval v procesnej pozícii odporcu v konaní o ochranu osobnosti vedenom pred Okresným súdom Žilina (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 2 C 200/2002. Sťažovateľ totiž ako vydavateľ denníka S. uverejnil v dňoch 25. a 26. októbra 2001 v tomto denníku kritické články na adresu Ing. J. S., Ž. (ďalej len „navrhovateľ“), ktorých predmetom bol predovšetkým postup navrhovateľa ako vyšetrovateľa Policajného zboru v konkrétnej kauze.

Navrhovateľ sa návrhom z 23. mája 2002 na okresnom súde domáhal uverejnenia ospravedlnenia v denníku S., ako aj zaplata náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch v sume 300 000 Sk. V priebehu konania požadovanú sumu náhrady nemajetkovej ujmy zvýšil na 400 000 Sk.

Okresný súd rozsudkom č. k. 2 C 200/2002-60 z 22. novembra 2002 uložil sťažovateľovi povinnosť uverejniť v denníku S. text ospravedlnenia navrhovateľovi a povinnosť zaplatiť mu 400 000 Sk ako náhradu nemajetkovej ujmy.

Po podaní odvolania sťažovateľom a predložení spisového materiálu odvolaciemu súdu krajský súd uznesením sp. zn. 9 Co 49/03 z 9. októbra 2003 vrátil predložený spis okresnému súdu ako predčasne predložený. Dôvodom tohto postupu krajského súdu bolo zistenie, že sťažovateľ v odvolaní namietal *„závažnú skutočnosť spočívajúcu v tom, že rozsudok okresného súdu nebol riadne vyhlásený. Tvrdil..., že v stanovený čas určený súdom na vyhlásenie rozhodnutia nachádzal sa načas právny zástupca odporcu pred pojednávacou miestnosťou Okresného súdu v Žiline, kde malo byť rozhodnutie vo veci vyhlásené, no vyhlásené nebolo a sudca ho oboznámil len v kancelárii s tým, ako bolo vo veci rozhodnuté.“*. Preto krajský súd predmetným uznesením žiadal zákonného sudcu o vyjadrenie k uvedeným skutočnostiam, a aby *„teda uviedol najmä, ako a kedy presne bol vyhlásený rozsudok... v tejto veci, či bol vyhlásený v súlade s ust. § 156 ods. 1 v spojitosti s § 156 ods. 2 O. s. p., či bol právny zástupca odporcu, prípadne niekto ďalší prítomný pri verejnom vyhlásení rozsudku tak, aby odvolací súd mal zrejmé, či vôbec rozsudok*

vyhlásený bol a teda, či rozsudok vôbec existuje. V prípade, že rozsudok... nebol vyhlásený v súlade so zákonom, tento vlastne neexistuje a súd bude musieť vo veci riadne rozhodnúť.“

Zákonný sudca sa k problému vyjadril 16. apríla 2004 tak, že nemôže dokázať, že právny zástupca sťažovateľa bol v deň vyhlásenia rozsudku na pojednávaní, a preto pripustil, že *„rozsudok vyneseny dňa 22.11.02 nebol vyneseny v zmysle zákonných ustanovení“*. Zákonný sudca následne dospel k záveru, *„že rozhodnutie Krajského súdu v Žiline...“ má oprávniť vykonať vo veci ďalšie dokazovanie, pretože rozsudok ako taký neexistoval a vo veci opätovne rozhodnúť“*.

V ten istý deň, teda 16. apríla 2004, okresný súd po viacerých vykonaných pojednávaniach (30. januára 2004, 8. marca 2004, 24. marca 2004) rozsudkom č. k. 2 C 200/2002-175 rozhodol z hľadiska vecného rovnako ako rozsudkom z novembra 2002.

Na základe odvolania sťažovateľa krajský súd uznesením č. k. 5 Co 365/2005-264 zo 4. apríla 2006 rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dôvodom zrušenia napadnutého prvostupňového rozsudku bola nepresnosť a neúplná formulácia jeho výroku. Krajský súd dospel k záveru, že zo zrušeného rozsudku *„nie je vôbec zrejmé, v ktorom čísle denníka S., ani v ktorý deň boli tieto nepravdivé a urážlivé výroky o osobe navrhovateľa v súvislosti s uvedenou kauzou uverejnené, v čom spočívali tieto nepravdivé a urážlivé výroky (chýba konkretizácia týchto výrokov), a preto podľa názoru odvolacieho súdu takáto satisfakcia vo forme ospravedlnenia je pre širokú verejnosť... absolútne neurčitá...“*.

Krajský súd sa však celkom stotožnil so záverom okresného súdu, *„že obsahom uvedeným v inkriminovaných článkoch..., došlo závažným spôsobom k zásahu do základných ľudských práv navrhovateľa, k vážnemu narušeniu jeho občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, teda práv chránených zákonom v ustanovení § 11 Obč. zákonníka, ale aj článku 19 ods. 1 Ústavy SR...“*.

Okresný súd ďalej vo veci konal a po doplnení dokazovania rozsudkom č. k. 2 C 200/2002-327 z 2. júla 2007 opätovne uložil sťažovateľovi povinnosť uverejniť v denníku S. predpísaný text o nepravdivosti informácií uverejnených o navrhovateľovi

v októbri 2001 a uložil mu povinnosť zaplatiť navrhovateľovi náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch v sume 400 000 Sk a nahradiť mu trovy konania.

Podľa názoru okresného súdu sťažovateľ v „*článkoch denníka S.. uviedol nepravdivé informácie a poškodil česť a meno navrhovateľa a hrubým spôsobom zasiahol do práv navrhovateľa na ochranu osobnosti... Už len slovné spojenie akým sú napríklad... spôsob akým vedie nadporučík J. S. vyšetrovanie však vyvoláva pochybnosti o jeho kompetentnosti... navodzujú u čitateľov predstavu, že navrhovateľ nemá kompetentnosť riadne a objektívne vyriešiť zložitý prípad...*

To isté možno povedať o spojení... postupu nadporučíka S. chyba elementárna logika... Aj z toho možno vyvodzovať alebo čitateľ môže nadobudnúť dojem, že navrhovateľ sa javí, ako osoba, ktorá skutočne nevie čo má ako vyšetrovateľ robiť a ako má postupovať v takýchto zložitých prípadoch. Navyše v článku je uvedené... aké motívy má pán S. na také konanie, ktoré predviedol... V ďalšej vete je spochybňované aj jeho vzdelanie, keď je písané... najmä zložité finančné operácie s trestným pozadím vyšetruje namiesto doktora práv inžinier... nestranný a nezasvätený čitateľ týchto slovných spojení si mohol urobiť taký záver ako bol prednesený, že tento je neschopný, nekompetentný s čudnými motívmi konania, nevzdelaný.

Na druhej strane čitateľovi článok nezrejmil za akých okolností sa celé vyšetrovanie viedlo. Nebolo povedané, že navrhovateľ vznesol obvinenie proti osobe, ktorá je menovaná v tomto článku a to dokonca dvakrát a že pokým krajská prokuratúra, ktorá zrušila uznesenie o vznesení obvinenia tak musel postupovať v súlade s jej pokynmi. Táto skutočnosť však nebola zmieňovaná ani nebola uverejnená i napriek tomu, že redaktorka denníka S. sa osobne u navrhovateľa na priebeh celého trestného konania v danej veci informovala. Navrhovateľ jej dôsledne objasnil za akých okolností bolo vznesené obvinenie a za akých okolností toto bolo zrušené.“.

Okresný súd sa nestotožnil s názorom sťažovateľa, že v sporných článkoch išlo o oprávnenú kritiku navrhovateľa. Podľa konajúceho súdu totiž bolo „*zrejmé, že za neoprávnený zásah sa nepovažuje kritika, ak je pravdivá a súčasne svojou formou primeraná. V tomto prípade však súd nezistil, že by sa jednalo o kritiku pravdivú. Je možno kritizovať verejných činiteľov, orgány činné v trestnom konaní a ďalšie iné osoby*

spoločenského života a verejného života, avšak kritika musí byť skutočne pravdivá a objektívna.“.

Priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch okresný súd zdôvodnil závažnosťou ujmy spôsobenej navrhovateľovi a znížením jeho dôstojnosti neprimeraným spôsobom, keďže kauze, v ktorej navrhovateľ vystupoval v pozícii vyšetrovateľa, „*sa široko venovali všetky elektronické médiá na Slovensku od dennej tlače cez televíziu a rozhlas. Rezovalo meno samotného navrhovateľa, ktorý bol navyše v predmetných článkoch denníka S. opísaný tak, ako je to konštatované.“.*

Sťažovateľ podal proti rozsudku okresného súdu odvolanie, v ktorom s poukazom na potrebu realizácie slobody prejavu argumentoval, že „*tlač má v demokratickej spoločnosti nezastupiteľnú úlohu, i keď nemôže prekračovať určité hranice súvisiace predovšetkým s ochranou povestí a práv iných, ako aj s nutnosťou zabrániť úniku dôverných informácií, prináleží jej však, aby vyjadrovala pri dodržaní svojich povinností a zodpovednosti informácie a myšlienky o všetkých otázkach verejného záujmu.“.* Sťažovateľ tiež v odvolaní zdôrazňoval, že navrhovateľ vystupoval v pozícii vyšetrovateľa orgánu činného v trestnom konaní, a tak „*bol a je v postavení verejného činiteľa a s týmto postavením je spojená vyššia miera ochrany pri výkone jeho právomoci, avšak na druhej strane musí táto osoba vykonávajúca verejnú právomoc strieť vyššiu mieru kritiky a znášať nižšiu mieru ochrany ako súkromná osoba.“.*

Krajský súd o podanom odvolaní rozhodol rozsudkom č. k. 5 Co 336/2007-377 z 29. apríla 2008 tak, že napadnutý rozsudok okresného súdu zmenil tak, že návrh navrhovateľa na uverejnenie ospravedlnenia v denníku S. zamietol a sťažovateľovi uložil povinnosť zaplatiť navrhovateľovi náhradu nemajetkovej ujmy v sume 300 000 Sk a nahradiť mu trovy konania.

Z hľadiska skutkových zistení i právneho hodnotenia veci sa krajský súd stotožnil so závermi okresného súdu, pričom k odvolacím námietkam sťažovateľa uviedol, že „*i keď hranice povolenej kritiky sú širšie vo vzťahu k politikom a verejným činiteľom ako vo vzťahu k súkromným osobám, článok 10 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd nepochybne chráni povesť všetkých jednotlivcov a táto ochrana sa vzťahuje aj*

na politikov, verejných činiteľov a to aj vtedy, ak nekonajú ako súkromné osoby. Súd rozlišuje medzi uvedením faktov a hodnotiacimi úsudkami. V konkrétnom prípade uvedené fakty nezodpovedali skutočnosti a boli teda nepravdivé tak, ako na ne poukázal prvostupňový súd. Preto ani hodnotiaci úsudok bez akéhokoľvek skutkového základu nemohol byť adekvátny.“.

Zmeňujúce rozhodnutie krajský súd zdôvodnil v prvom rade tým, že „od uverejnenia inkriminovaných článkov, ktorých obsahom došlo k porušeniu práv na ochranu osobnosti navrhovateľa, uplynula veľmi dlhá doba na to, aby pre navrhovateľa uverejnenie ospravedlnenia bolo zadostučinením, naopak, pripomenutie nepravdivých skutočností a neoprávnená kritika navrhovateľa by mohli mať práve opačný efekt na navrhovateľa pred verejnosťou.“.

Zníženie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch založil krajský súd na uplatnení kritéria primeranosti.

V sťažnosti doručenej ústavnému súdu sťažovateľ odôvodňoval porušenie základného práva na súdnu ochranu tvrdením o zmätočnosti súdneho konania o ochrane osobnosti, čo mu podľa jeho názoru znemožnilo uplatňovať pred súdom jeho procesné práva. Sťažovateľ „v danom prípade namieta... vo vzťahu k právu konať pred súdom jeho odňatie nielen postupom prvostupňového súdu ale i postupom odvolacieho súdu, ktorý nezákonný a zmätočný stav navodený postupom a rozhodnutiami Okresného súdu v Žiline nielenže neodstránil, ale aj ako vecne správny potvrdil.“. Okresný súd totiž po vyhlásení rozsudku z 22. novembra 2002 nemal podľa sťažovateľa právo „vydať ďalší rozsudok“ zo 16. apríla 2004, pretože taký postup nepripúšťa žiadne ustanovenie zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“).

Podľa sťažovateľa „okamihom vyhlásenia rozsudku súdom je dané súdne konanie ukončené a je dokončená vlastná tvorba súdneho rozhodnutia, súd je svojím rozhodnutím vnútorne viazaný a súd sám nemôže v tom istom konaní svoje rozhodnutie zmeniť“. Ak potom po vydaní meritórneho rozhodnutia (22. novembra 2002) okresný súd ďalej vykonával dokazovanie, napriek jeho viazanosti vyhláseným rozsudkom, takéto

dokazovanie nebolo vykonané v súlade s Občianskym súdnym poriadkom. Keďže tieto pochybenia krajský súd neodstránil, dopustil sa rovnako ako okresný súd, porušenia základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu.

Popísaný postup podľa sťažovateľa mal za následok aj porušenie rovnosti účastníkov konania, pretože okresný súd po vydaní meritórneho rozhodnutia (22. novembra 2002) „*vykonal dokazovanie v prospech Ing. J. S. a na podklade takto vykonaného dôkazu zistil skutkový stav, ktorý je rozhodný pre prisúdenie náhrady nemajetkovej ujmy. Sťažovateľ sa tak neopodstatnene dostal do nevýhodnej pozície a to mimo uvedeného i tým, že súd znemožnil sťažovateľovi použiť účinnú obranu svojho práva opierajúcu sa o skutočnosť, že bez vykonania uvedeného dôkazu by sťažovateľ mohol úspešne argumentovať, že:*

a) súd vykonaným dokazovaním neosvedčil podmienky pre priznanie náhrady nemajetkovej ujmy,

b) Ing. J. S. v konaní neunesol dôkazné bremeno,

c) priznaný nárok a jeho odôvodnenie nemá oporu vo vykonanom dokazovaní.“

Porušenie slobody prejavu podľa čl. 26 ods. 1 ústavy zdôvodnil tvrdením o arbitrárnosti a ústavnej neudržateľnosti právneho záveru krajského súdu, ktorým tento v predmetnom spore konštatoval splnenie podmienok na obmedzenie slobody prejavu. Podľa sťažovateľa krajský súd „*mal svojím rozhodnutím nájsť a zadefinovať rovnováhu, primeranosť medzi právom podľa čl. 26, ústavne konformnými možnosťami jeho obmedzenia a právom vyplývajúcim z čl. 19 Ústavy. Krajský súd Žilina však v konečnom rozhodnutí bez zjavného dôvodu, ústavne nekonformným spôsobom priorizoval právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena pred právom sťažovateľa na slobodu prejavu.“*

V danej kauze neboli podľa sťažovateľa splnené podmienky na obmedzenie slobody prejavu tak, ako ich vypočítava čl. 26 ods. 4 ústavy. „*Konajúce súdy ich existenciu zväčša neposudzovali a tam, kde test ústavnej konformity obmedzenia práv vykonali sú ich závery nesprávne, negujúce podstatu a zmysel práva na slobodu prejavu.“* Tento záver sťažovateľ konkretizoval tvrdením, že v demokratickej spoločnosti nie je „*nevyhnutné, aby súdy obmedzovali možnosť novinárov kriticky a polemicky sa vyjadrovať na adresu orgánov*

činných v trestnom konaní ak tieto vyjadrenia nevybočujú z rámci slušnosti a primeranosti v danom prípade. Konajúce súdy nezohľadnili fakt, že orgány činné v trestnom konaní informovali verejnosť selektívne. Prostredníctvom tlačovej besedy komunikovali médiám fakt, že trestne stíhaný je J. Č. mladší, avšak nijako médiá už neinformovali prečo nestíhajú Ing. R. ako osobu, ktorá spornú zmenku vystavila. Tým ponechali tlači priestor na voľnú úvahu z dostupných podkladov. Otázky, ktoré sa tlači javili ako sporné či nelogické, neboli zo strany relevantných orgánov ku dňu zverejnenia článku primeraným spôsobom zodpovedané, čím sa vytvoril priestor pre úvahy novinárov, ktoré vychádzali z dostupných faktov. Sťažovateľ v tejto súvislosti zdôrazňuje, že orgány činné v trestnom konaní opomenuli svoju povinnosť podľa čl. 26 ods. 5 a neposkytli verejnosti komplexné informácie o svojej činnosti...

V takejto skutkovej situácii skutočne nemôže byť v demokratickej spoločnosti nevyhnutné obmedzovať právo novinárov podľa čl. 26 a týmto obmedzením poskytnúť ochranu práva vyšetrovateľa ako subjektu absolútneho verejného záujmu pred polemikou a kritikou jeho činnosti ako reprezentanta štátneho orgánu. Sťažovateľ zdôrazňuje, že sporné články sa nijako netýkali súkromia Ing. S., jeho intímnej sféry, ale čisto polemicky hodnotili jeho činnosť ako vyšetrovateľa. Súdy vo svojich rozhodnutiach nepodali jasný a presvedčivý dôkaz o vitálnom záujmu demokratickej spoločnosti na obmedzení takejto verejnej politickej diskusie.

Požiadavka súdov..., aby sťažovateľ preukázal pravdivosť obsahu kritiky je nemožná a ústavne nekonformná. Obsahom kritiky sú hodnotiace úsudky autora, ktoré nepodliehajú testu pravdivosti.

ESLP navyše pripomenul, že hodnotiaci úsudok je neprimeraný iba vtedy, ak absentuje akýkoľvek skutkový základ.

Pravdivý musí byť podklad kritiky, vtedy je kritika vecná. Súčasne z podkladov kritiky musí logicky vyplývať záver autora kritiky, pričom v zmysel platnej judikatúry ESLP je prípustné používať zveličenia, polemické, kontroverzné či šokujúce súdy.“.

V závere svojej sťažnosti sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie takto rozhodol:

„1. Rozsudkom Krajského súdu v Žiline sp. zn. 5 Co/336/2007 zo dňa 29.04.2008 boli porušené právo sťažovateľa domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo sťažovateľa na rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a právo sťažovateľa na slobodu prejavu v zmysle čl. 26 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Napadnutý rozsudok Krajského súdu v Žiline sp. zn. 5 Co/336/2007 zo dňa 29.04.2008 sa zrušuje a vec sa vracia Krajského súdu v Žiline na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Žiline je povinný do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu ústavného súdu zaplatiť sťažovateľovi primerané finančné zadostučinenie výške 13 000 EUR.“

Sťažovateľ požiadal aj o priznanie náhrady trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

Ústavnému súdu bolo 31. júla 2009 doručené podanie označené ako „*Vyhlásenie sťažovateľa o odmietnutí sudcu JUDr. Ľubomíra Dobríka pre jeho predpojatosť*“, v ktorom sťažovateľ požiadal o vylúčenie JUDr. Ľubomíra Dobríka z rozhodovania o predloženej sťažnosti.

Po preskúmaní dôvodov uvedených v sťažovateľovom podaní, berúc pritom do úvahy i vyjadrenie namietaného sudcu ústavného súdu, IV. senát ústavného súdu ako senát príslušný podľa rozvrhu práce ústavného súdu na rok 2009 na rozhodovanie o vylúčení sudcu pre predpojatosť uznesením č. k. IV. ÚS 58/2010-9 z 5. februára 2010 rozhodol, že sudca ústavného súdu JUDr. Ľubomír Dobřík je vylúčený z výkonu sudcovskej funkcie vo veci sťažovateľovej sťažnosti.

Pri rozhodovaní o predloženej sťažnosti v rámci jej predbežného prerokovania preto v III. senáte ústavného súdu vylúčeného sudcu JUDr. Dobříka podľa čl. III bod 1. písm. a) a b) rozvrhu práce ústavného súdu na rok 2010 nahradil sudca II. senátu ústavného súdu JUDr. Sergej Kohut.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 26 ods. 1 ústavy sloboda prejavu a právo na informácie sú zaručené.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde...

Podľa čl. 47 ods. 2 ústavy každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom.

Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Z odôvodnenia predloženej sťažnosti ústavný súd zistil, že sťažovateľove námietky voči napadnutému rozsudku krajského súdu možno v zásade rozdeliť do dvoch okruhov.

Prvý okruh bol tvorený tvrdením, že krajský súd nenapravil procesné pochybenie okresného súdu, ktorý potom, ako bez účasti právneho zástupcu sťažovateľa vyhlásil a následne doručil účastníkom konania rozsudok z 22. novembra 2002, na základe uznesenia krajského súdu sp. zn. 9 Co 49/03 z 9. októbra 2003 pokračoval v konaní a 16. apríla 2004 vydal ďalší rozsudok. Ten však podľa sťažovateľa už bol výsledkom dokazovania vykonaného aj v čase po vydaní prvého rozsudku. Pritom táto etapa dokazovania bola vykonaná v rozpore s Občianskym súdnym poriadkom, pretože súd konal ďalej napriek svojej viazanosti prv vyhláseným rozsudkom z 22. novembra 2002. Takto bola sťažovateľovi odňatá možnosť konať pred súdom, čo malo mať za následok porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) i jeho znevýhodnenie oproti navrhovateľovi, teda postup, ktorý je v rozpore s požiadavkou rovnosti účastníkov súdneho konania (čl. 47 ods. 3 ústavy).

Ústavný súd vychádza z charakteru námietok tvoriacich prvý okruh sťažnostných dôvodov. Tieto námietky svedčia o tvrdení, že postupom okresného súdu došlo k odňatiu možnosti konať pred súdom sťažovateľovi, pričom táto vada sa preniesla aj na konanie a rozhodnutie krajského súdu, keďže ako odvolací súd toto pochybenie nenapravil.

Ústavný súd tu poukazuje na ustanovenie § 237 písm. f) OSP, ktoré umožňuje podať dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktoré je výsledkom postupu odnímajúceho účastníkovi konania možnosť konať pred súdom. Preto vzhľadom na to, že sám sťažovateľ dôvodil zmätočnosťou rozsudku odvolacieho súdu, keď tvrdil *„vo vzťahu k právu konať pred súdom jeho odňatie nielen postupom prvostupňového súdu ale i postupom odvolacieho súdu, ktorý nezákonný a zmätočný stav navodený postupom a rozhodnutiami Okresného súdu v Žiline nielenže neodstránil, ale aj ako vecne správny potvrdil“*, je ústavný súd toho názoru, že sťažovateľ mal možnosť napadnúť rozsudok krajského súdu dovolaním, ktoré by bolo odôvodnené odňatím možnosti konať pred súdom.

Právomoc na poskytnutie ochrany sťažovateľovmu základnému právu na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy i požiadavke rovnosti účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy tak bola v okolnostiach posudzovaného prípadu právnymi predpismi daná Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky ako súdu dovolaciemu. To v dôsledku uplatňovania princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu plynúceho z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vylučuje právomoc ústavného súdu konať o uvedených sťažnostných námietkach predostretých v predmetnej sťažnosti. Ústavný súd preto sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie.

Druhý okruh námietok sťažovateľa (namietané porušenie čl. 26 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 46 ods. 1 ústavy) sa týkal samotnej vecnej stránky konania vedeného pred všeobecnými súdmi. K tomu ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej o zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). Teda úloha ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní návrhu nespočíva v tom, aby určil, či preskúmanie veci predloženej navrhovateľom odhalí existenciu porušenia niektorého z práv alebo slobôd zaručených ústavou, ale spočíva len v tom, aby určil, či toto preskúmanie vylúči akúkoľvek možnosť existencie takéhoto porušenia. Ústavný súd teda môže pri predbežnom prerokovaní odmietnuť taký návrh, ktorý sa na prvý pohľad a bez najmenej pochybnosti javí ako neopodstatnený (I. ÚS 4/00).

Dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť je absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

Sťažovateľ namietal právne posúdenie veci krajským súdom. Podľa jeho názoru v konflikte slobody prejavu na jednej strane (čl. 26 ods. 1 ústavy) a základného práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena na strane druhej (čl. 19 ods. 1 ústavy) mali konajúce súdy v okolnostiach jeho kauzy uprednostniť slobodu prejavu pred ochranou osobnosti navrhovateľa. V tejto súvislosti argumentoval sťažovateľ poukazom na viaceré rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“).

Ústavný súd konštatuje, že konflikt dvoch už uvedených ústavou chránených hodnôt nie je možné vzhľadom na ich povahu vyriešiť normatívne, a teda na všeobecnej úrovni pre každý jednotlivý prípad. Je tak úlohou orgánov aplikácie práva, predovšetkým všeobecných súdov, aby pri prerokovávaní konkrétneho sporu zisťovaním miery dôležitosti oboch v kolízii stojacich ústavných hodnôt dospeli k záveru o potrebe uprednostnenia jednej z nich. To korešponduje s už judikovaným názorom ústavného súdu, podľa ktorého všetky základné práva a slobody sa chránia len v takej miere a rozsahu, dokiaľ uplatnením jedného práva alebo slobody nedôjde k neprimeranému obmedzeniu, či dokonca popretiu iného práva alebo slobody (IV. ÚS 256/07). Ak záver všeobecných súdov plynúci z porovnávania dvoch ústavou chránených hodnôt nie je arbitrárny alebo zjavne neodôvodnený, a tak súčasne ústavne neudržateľný, nemá ústavný dôvod zasahovať doň. Ústavný súd totiž v zmysle svojej ustálenej judikatúry nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, s výnimkou ich arbitrárnosti alebo zjavnej neodôvodnenosti majúcej za následok porušenie základného práva (obdobne napr. I. ÚS 13/00, III. ÚS 151/05, III. ÚS 344/06). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy (I. ÚS 13/01, I. ÚS 120/04).

Právne závery okresného súdu a krajského súdu ústavný súd nehodnotí ako vykazujúce známky arbitrárnosti či zjavnej neodôvodnenosti. V tejto spojitosti možno

zdôrazniť, že nejde o porušenie základného práva na súdnu ochranu, ak súd nerozhodne podľa predstáv účastníka konania a jeho návrhu nevyhovie, ak je takéto rozhodnutie súdu v súlade s objektívnym právom. Do práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia (po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení) skutkový stav a po použití relevantných právnych noriem vo veci rozhodnú za predpokladu, že skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a že neboli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (III. ÚS 185/09).

Krajský súd sa v odôvodnení svojho sťažnosťou napadnutého rozsudku stotožnil so skutkovými závermi okresného súdu i s jeho právnymi názormi. Neobišiel pritom fakt, že *„v praxi sa otáznymi stávajú tie prípady a otázky, či možno dôjsť k zásahu do cti na základe skutkových tvrdení, ktoré sú sami osebe pravdivé. V konkrétnom súdenom prípade, tak ako na to poukázal aj prvostupňový súd, došlo však k zásahu do osobnostných práv navrhovateľa primárnym uvedením nepravdivých údajov o jeho postupe a konaní, resp. Nekonaní ako vyšetrovateľa orgánu činného v trestnom konaní v spoločensky závažnej a verejne veľmi známej kauze. Odvolací súd je teda v súlade s okresným súdom toho názoru, že uvedením nepravdivých údajov v inkriminovaných článkoch publikovaných v denníku S. dňa 25.a 26.10.2001, došlo k narušeniu základného ľudského práva na ochranu cti a dôstojnosti navrhovateľa ako občana a zároveň aj ako verejného činiteľa.“*

Zjavná neopodstatnenosť sťažnosti spochybňujúcej ústavnú konformitu citovaného záveru krajského súdu vyplýva pre ústavný súd z obsahu uverejnených článkov v spojitosti so skutkovými zisteniami okresného súdu a krajského súdu.

V článku uverejnenom v denníku S. 26. októbra 2001 pod názvom *„Pochybný osud pochybnej zmenky“* bolo uvedené: *„Kauza okolo zmenky stredoslovenských energetických závodov dokazuje, ako kriminálne bol a niekedy ešte aj je spravovaný majetok štátu. Páni R., D. a im podobní urobili z klasického obchodného nástroja, ktorým je zmenka už niekoľko storočí symbol podvodu a zlodejstva. Prípady energetických závodov vzbudil záujem médií najmä preto, že vyšetrovateľ obvinil syna ministra spravodlivosti, ktorý mal*

ako advokát poskytnúť tomuto podniku právne služby. Spôsob akým vedie nadporučík J. S. vyšetrowanie, však vyvoláva pochybnosti o jeho kompetentnosti. Podvodnú zmenku na rad J. M. vydal bývalý štatutárny zástupca energetických závodov M. R. Polícia do dnešného dňa stíhala iba M. a advokáta J. Č. juniora. Stíhaný je aj R. zástupca R. K., pretože ho vyšetrowateľ podozrieva, že sa spolu s Č. mladším dopustili finančného podvodu. M. R., ktorý zmenku podpísal však ostáva zo záhadných dôvodov mimo obliga. Z tohto hľadiska je opodstatnená poznámka advokáta Č., že vzniká dojem, že protiprávne vystavenie zmenky na 1,5 miliardy Sk, nie je v tomto štáte, podľa nadporučíka S., trestné. Postupu nadporučíka S. chýba elementárna logika. Keď stíha skoro všetkých, ktorí prišli so zmenkou do styku a nie je jasné prečo z tohto režimu vynecháva toho, kto ju podpísal. Jeho nadriadení by sa mali zamyslieť nad tým aké motívy má pán S. na takéto konanie. Pre stav úseku vyšetrowania je pritom príznačné, že najmä zložité finančné operácie s trestným pozadím vyšetruje namiesto doktora práv inžinier...“

Z citovaného textu jednoznačne vyplýva, že kritika navrhovateľa bola skutočne založená na konštatovaní faktu, že ako vyšetrowateľ nevzniesol obvinenie proti osobe, ktorá zmenku vystavila.

Pri preskúmaní možnosti zásahu takéhoto článku do osobnostných práv navrhovateľa konajúce súdy zistili, že navrhovateľ dvakrát vzniesol obvinenie proti M. R., zakaždým však jeho uznesenie bolo zrušené Krajskou prokuratúrou v Žiline. V dokazovaní pred oboma súdmi tiež vyšlo najavo, že navrhovateľ túto informáciu uviedol 25. októbra 2001 v rozhovore s redaktorkou denníka S. A. H. Aj keď vedomosť o tejto závažnej skutočnosti sťažovateľ v konaní pred okresným súdom poprel, z obsahu sťažnosti ani z jej príloh nevyplýva žiadna skutočnosť, ktorá by túto vedomosť sťažovateľa o tejto dôležitej skutočnosti vylučovala. Ústavný súd tak nemal žiaden dôvod spochybňovať uvedené skutkové zistenia.

Spojitosť citovaného článku a zistenej vedomosti denníka S. (ktorého je sťažovateľ vydavateľom) o dvojnásobnom vznesení obvinenia navrhovateľom aj proti M. R. preukazuje, že konštrukcia článku sa zakladala na fakte, ktorý sa preukázal ako nepravdivý. Ak v tejto súvislosti sťažovateľ namietal, že „*obsahom kritiky sú hodnotiace úsudky autora,*

ktoré nepodliehajú testu pravdivosti“, potom ústavný súd poznamenáva, že spochybnenie postupu navrhovateľa v procese vyšetrovania dané tým, že nevzniesol obvinenie aj proti M. R., je hodnotiacim úsudkom zakladajúcim sa na nepravdivom predpoklade. Za takýchto okolností i napriek skutočnosti, že navrhovateľ je verejným činiteľom, nemožno ospravedlniť sťažovateľa, ak zasiahne do jeho osobnosti nepravdivými tvrdeniami, pretože okolnosť, že navrhovateľ je verejným činiteľom, môže mať svoje následky iba vo vzťahu k hodnotiacim úsudkom či údajom zo súkromia žalobcu, avšak nie vo vzťahu k nepravdivým tvrdeniam (II. ÚS 209/08). Tento test zlučiteľnosti súdnych rozhodnutí s ústavou korešponduje so všeobecne zaužívanou praxou ESĽP, kde sa osobitne rozoberajú tvrdené fakty a osobitne hodnotiace výroky.

Uvedený záver vedie ústavný súd k záveru, že obsah sťažnosti a jej príloh nesignalizuje možnosť zistenia porušenia základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) a slobody prejavu sťažovateľa (čl. 26 ods. 1 ústavy) po prípadnom prijatí jeho sťažnosti na ďalšie konanie. Takéto zistenie potom musí viesť ústavný súd k odmietnutiu tejto časti predloženej sťažnosti ako zjavne neopodstatnenej.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. marca 2010